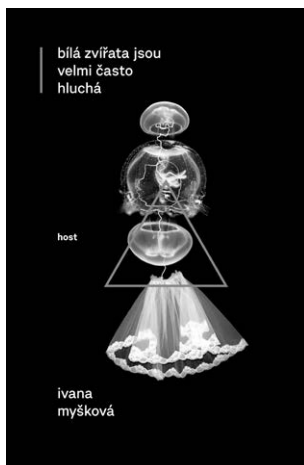

K

Kritiky

Vladimír Stanzel

Život k nepřezítí

Ivana Myšková
*Bílá zvířata jsou velmi
často hluchá*
Host, Brno 2017

„I vám by se změnil život!“ zvolá služka a svou radost už neskrývá. [...]

„To ano,“ dívá se na ni hraběnka stále dychtivějšíma očima.

„Byl by to jiný život!“ rozesměje se dívka.

„Ano. Úplně jiný život!“ směje se hraběnka s ní a zdá se, že se skutečně chystá vstát z křesla.

Dívka si toho povšimne a rozhodne se jí pomoci. [...] Vtom ale ucítí odpor. Slabý, ale vytrvalý.

Polekaně se podívá na hraběnku, která upře zrak kamsi do prázdna a pokrčí rameny. „Co ale naděláme? Máme tenhle.“

Lze-li u výstupu Ivany Myškové na prozaické druhohory nalézt společný leitmotiv, pak jej vyjadřuje právě tato pasáž ze závěrečné povídky cyklu nazvané „Život s dlouhou červenou nití“. Neschopnost současného člověka žít sám se sebou, nahlédnout se takový, jaký doopravdy je, a z ní pramenící životní smířenost a sterilita.

Knihu tvoří jedenáct povídek nestejně délky (a místy i kvality), jejichž formálním svorníkem je přítomnost motta — citace z děl autorů světové literatury (Gombrowicz, Dostojevskij, Céline, Bernhard...) — na začátku každé z nich. Od něj se většinou odvíjí tkanivo zápletky, překvapivé, hravé, suverénně zvládnuté, v němž je myšlenka z citátu nasvícena pokaždé trochu jinak (jako malou subverzi lze vnímat fakt, že v případě „Ženy s žábou“ aluduje autorka sebe samu). *Bílá zvířata* tak vědomě směřují k ludické experimentální linii moderní české literatury, která buduje fikční světy, jež jsou však ve svém výsledku k nerozeznání podobné tomu reálnému. Jde o skutečnou literaturu, o tvůrčí akt, který však překračuje hranice svého „umělého“ světa a o to naléhavěji promlouvá ke svému čtenáři, pakliže tento chce naslouchat.

Sám sobě bachařem

Hrdiny próz, ať už jsou to ženy (v osmi případech), či muži, spojuje nepraktičnost, snilkovství, omluvné verbální eskapády či výmluvné mlčení, které jsou projevem již zmíněné neschopnosti přijmout sebe sama takového, jaký jsem (základ nezbytný pro budování zdravých interpersonálních vztahů). Důsledkem je pak zbytečná submisivita, neochota sdílet se s druhými lidmi, dobrovolné přijetí symbolických pout, které je okrádají o autenticitu jich samých i jejich životů. Škodlivost tohoto postoje demonstruje titulní povídka souboru, v níž figuruje jako metafora jelen-albín, který kdysi vstřčil hlavu do pneumatiky, a celý svůj život tak prožil v nedobrovolném chomoutu. Paralelou k němu je otec hlavní hrdinky, který však v sobě po dceřině upřímném a obviňujícím monologu najde sílu k vystoupení z navyklého

stereotypu. Vzhledem k jednoduchosti řešení o to víc vynikne nesmyslnost pasivity hlavních postav ostatních příběhů. Nemylme se však, Myšková nemoralizuje, jen nastavuje čtenáři (kdysi v dobách předlistopadových tak populární) zrcadlo, ovšem poněkud wernischovsky pokrivené, v němž se může poznat on sám a místy možná rozeznat i autorčinu mávající rozmazanou siluetu.

Příběhy nejsou dějově nikterak efektní, čtenář toužící po „story“ knihu zcela jistě odloží, protože to podstatné se většinou odehrává v myslích postav, v jejich vnitřních monologech. Tuto tendenci zřetelně předvádí hned první příběh — „Závěš“. Jeho hrdinka Soňa podlehne nutkání ukázat se v okně svého bytu nahá, aby ji mohl zahlédnout smyšlený pozorovatel odnaproti. Když pak opravdu zahlédne někoho, kdo její nahotu zpozoroval, podlehne představě (?), že za tento pohled zaplatil při pádu z okna, které umýval, životem a ona se stává viníkem jeho nešťastného skonu. Realita a představa se zde prolínají tak dokonale, že si nemůžeme být jisti, co je skutečnost a co výmysl zjitřené fantazie. Obdobný postup lze vysledovat v povídce „Podšívka“, jejíž hrdinka je v závěru zavražděna. Nebo jde jen o šálivou hru rozjitřené mysli plně sebeobviňování a alternativní konec?

Fikce jako ze života

I když je soubor výpovědí o dnešním světě a pracuje s realistickými prvky (například s výraznou popisností), neusiluje být společenským, respektive společensko-kritickým dílem. Některé příběhy jsou spíše symbolistním podobenstvím — výrazná je v tomto směru „Žena s žábou“, postavená na téměř bovaryovském kontrastu mezi snem o sobě a neutěšenou

skutečností, jejíž hrdinka sice po něčem touží, ale vždy nachází důvody, proč tužby nelze zrealizovat, a tak nic nevystuduje, nenaučí se ani jeden cizí jazyk a místo psa v parku venčí na obojku žábu (v této pasivitě se podobá hlavní postavě „Podšívky“). Kafkovské motivy absurdity lze najít v povídce „Hostel“ (vzdáleně připomínající *Nezvaného hosta* — proslulý ročníkový film Vlastimila Vencíka z roku 1969) — jemuž se v bytě objeví zničehonic Francouz dožadující se ubytování na základě blíže nespecifikovaného dokumentu, a v již citovaném „Životě s dlouhou červenou nití“, kde hraběnka s pomocí služebné vytváří výšivku, kterou pravděpodobně nikdy nedokončí. Přesto Myšková nerezignuje na hledání příčin — tou nejčastější je nefunkční rodina, která většinou plodí „nefunkční“ jednotlivce defetisticky přijímající životní determinaci, neschopné splnit si sen nebo se jen pokusit změnit to, s čím jsou v životě nespokojeni.

K nejlepším opusům souboru patří „Vůně domova“, pronikavá sonda (s téměř hororovým zakončením) pod povrch rodinné měšťácké idyly, v níž se sráží posedlost manžela po všem novém s manželčinou láskou k věcem starým, použitým a dosluhujícím. Katalyzátorem příběhu je nemocná, umírající fenka Asta — jediná stará „věc“ v báječném novém domově, který Alena, podřizující se Hynkovi, nakonec vyměnila za dům po rodičích. Počáteční Alenina láska k Astě a její soucit se postupem času proměňují v lhostejnost, až na ně nakonec rezignuje — v okamžiku, kdy se fenka zdánlivě ztratí — a souhlasí s pořízením nového psa, štěněte rhodéského ridgebacka. Jenže osud má jiné plány a Asta dá o sobě vědět i ze záhrobní. Svou hutností a vypointovaností zaujme již na první čtení „Kverulant“, černohumorný vánoční příběh, jehož protagonista ke své hrůze již v devíti letech při četbě Olbrachtových *Biblických příběhů* zjistil, že Ježíšek je totožný s ukřižovaným Ježíšem, a tak se rozhodl pro morbidní zkratku a novorozeně z jeslí přilepil kobercovou páskou na kříž. Ve svém programově nihilistickém odmítání Vánoc vytrval i v dospělosti, ovšem s něčím nepočítal... Poněkud neústrojně však

působí „Čubka aneb Čas na upřímnost“ — příběh zpovědi nymfomanky žijící s monogamním manželem, jehož zcela miluje v duchovní a duševní dimenzi tohoto slova, jenže k životu potřebuje sex a ten manželský ji neuspokojuje a nestačí jí. Zdá se, že jde víc o polemiku s mužským instrumentálním přístupem k sexualitě (nelze nezpomenout na trumpetistu Klímu z Kunderova *Valčíku na rozloučenou*) než o literaturu a povídka až příliš vybočuje z celku svým expresivním slovníkem. Zajímavý je ovšem její explicit, který připomíná závěr *Temné lásky* Alexandry Berkové, možná jde o nenápadnou poctu „kmotře“ autorčiny prvotiny *Niceni*.

Zasmějme se sobě

Příběhům rozhodně nechybí nadsázka a humor — mnohdy až černý, protože se sráží s tragičnem a většinou nad ním vítězí. Odkrývání vnitřní motivace jednání ukazuje postavy namnoze jako směšné figurky, jimž se smějete a zároveň jimi tak trochu pohrdáte. Ovšem právě tehdy si nejvíce uvědomíte, jak moc se jim podobáte, a smějete se tak i sami sobě. Není to terapie

vhodná pro každého, ale funguje překvapivě dobře a dává knize další dimenzi, jíž přesahuje běžnou literární produkci. Nad ni kniha ční i stylizačním umem, který Myšková naprosto neokázale předvádí. Vše tady do sebe plynule zapadá, nic nedrhne, čtenářova pozornost není odváděna samouúčelnými exhibicemi, jazyk a styl slouží myšlence a celku. Střízlivá obraznost, bohaté lexikální variety, verbální humor („Cos kdy uhasil, Venco? Život nebohého zvířete s pryžovou ohlávku. A cos kdy zažehl?“ — Venca je dobrovolný hasič, pozn. V. S.) — to vše ukazuje na *poetu doctus* s velkým talentem. Je také nutno pochválit grafickou úpravu knihy pocházející z dílny Martina T. Peciny, která je kreativní, působivá, nevtíravá a plně konvenuje s autorčinými texty. *Bílá zvířata* celkově skýtají příslib velkého prozaického talentu a rozhodně jsou knihou, která mezi literární úrodou letošního roku určitě nezapadne. Zdá se, že do „stáje“ Hosta přibyl další plnokrevník.

Autor je literární kritik a středoškolský učitel.

